

— KONFERENCIA —

„Jó kormányzás – jó kormányzat – jó állam”
(PPKE II. János Pál Terem, 2012. december 19.)

BEKÖSZÖNTŐ

2012. december 19-én a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karának dísztermében „Jó kormányzás – jó kormányzat – jó állam” címmel országos tudományos konferencia került megrendezésre olasz kutatók részvételével.¹ A konferencia egyik közvetlen előzménye az volt, hogy két kötet is megjelent a közelmúltban a jó kormányzás témakörében, amelyekben Karunk oktatói közül is szerepeltek néhányan tanulmányaikkal.² A kötetek szerkesztői, valamint az olasz és a magyar szerzők közül többen is szükségesnek érezték, hogy a jó kormányzás tematikáját alaposabban járjuk körül, ezúttal még hangsúlyosabban interdiszciplináris szemléletben.

Az előadók, akik a jogtudomány, a politikatudomány, a közigazgatás-tudomány, illetőleg a közgazdaságtudomány területein működnek, a politikai filozófia, a kormányzáselmélet, a közigazgatás, valamint a közpolitika vizsgálgatói szemszögeiből arra keresték a választ, hogy mely kormányzati modell valósítja meg a leginkább a jó kormányzás gyakorlati ideáját. Voltak előadók, akik ezeket a modelleket írták le, s vetették össze elemzési keretükben.

Többek között összevetésre került az Európai Unióban, a szakirodalomban és a közbeszédben is olyannyira divatos ‘good governance’, vagyis a ‘jó kormányzás’ modell a ‘good government’, vagyis a ‘jó kormányzat’ olykor neoweberinek is mondott modelljével, amelyeket gyakran állítanak szembe egymással hazánkban.

Hazai viszonyaink között a ‘jó kormányzás’ az ‘új közmenedzsment’ ideológiával társult, sőt azzal azonosult, s végül is a közpolitikai gyakorlatban kudarcot vallott. Én személyesen megkockáztatnám a kifejezés használatát, s általánosabban is úgy

¹ A rendezvény „A tudományos kutatások kibontakoztatása a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen” (TÁMOP-4.2.1.B-11/2/KMR-2011-0002) c. projekt keretei között, támogatásával valósult meg.

² SZIGETI Szabolcs – FRIVALDSZKY János (szerk.): *A jó kormányzásról: Elmélet és kihívások.* (Jezsuita könyvek 12, Agóra) Budapest, L’Harmattan Kiadó, 2012. 368.; PAOLO HERITIER – PAOLO SILVESTRI (szerk.): *Good Government, Governance, Human Complexity: Luigi Einaudi’s legacy and contemporary societies.* Firenze, Leo S. Olschki, 2012. 344. (Fondazione Luigi Einaudi Studi, 50)

fogalmaznék, hogy a közelmúlt több tekintetben kifejezetten a ‘rossz kormányzás’ elemeit mutatta. Ennek ellenhatásaként, az új közmenedzsmenttel és a neoliberalizmussal azonosított ‘*good governance*’ kormányváltás utáni alternatíváját jelentő, neoweberianusnak is hívott ‘jó állam’ az ethoszában megerősített bürokráciájával kívánja érvényesíteni a legalitás és a közjó közjogilag biztosított kritériumait. E modellben az lehet a vonzó, hogy a *governance*-modell döntési kompetenciákat, és így a politikai felelősséget is elmosó partnerségek és hálózatok kusza, entrópikus rendszerével szemben a közjogilag szabályozott klasszikus alkotmányos legitimációs és felelősségi elemek a döntőek a kormányzásban és a végrehajtásban. Míg hazánkban a „jó” kormányzás, illetve a *New public management* nem hozta az ígért jótéteményeit, jelentősen erodálta a kormányzás klasszikus modelljének majd minden bevált közjogi és politikai legitimációs előnyét. Ezért úgy vélem, hogy talán első lépésben valóban a ‘jó kormányzat’, illetve a ‘jó állam’ felé kell alakítani a kormányzást, ami egyszerre jelenti a közjogi, államhatalmi viszonyok klasszikus alkotmányos berendezkedésének megerősítését, illetve a ‘jó kormányzat’ részvételi demokratikus elemeinek valóságos kialakítását. Személyes nézetem szerint azonban ezen modell megvalósítása csak átmeneti állomás lehet a korunkban legjobb kormányzási modell, a ‘relacionális-szubszidiárius’ kormányzás felé. Ez utóbbihoz az lenne szükséges, hogy időközben megerősödjön a részvételi és az ellenőrzési funkciókhoz a civil társadalom, de hasonlóképpen a közpolitika-formálás egyéb szubnacionális szintjei is.

Az első lépésként szükséges ‘jó állam’ megvalósítása azonban semmiképpen sem szabad, hogy kormányzati stílusában és módjában többségi demokratikus elven működő, voluntarista-paternalista etatizmussá váljon, de nem öltheti az agresszív nacionalizmus jegyeit sem.

En úgy látom, hogy a jó kormányzáshoz nem egyszer kötött neoliberális – illetve neokonzervatív – gazdaság- és társadalomszemlélet globális viszonyainkban a gazdasági és pénzügyi világválság nyomán immáron megbukni látszik. Ezért a kormányzáselméletek alapjául álló ember- és társadalomkonceptiót is újra szükséges gondolni az azokhoz tartozó boldogságfelfogásokkal együtt. Úgy vélem, hogy Adam Smith, illetve Friedrich A. von Hayek e téren meghaladásra kell kerülnön, de legalábbis jelentős újragondolást igényelnek elméleteik a személyközi és a társadalmi relációk erkölcsi mibenléte vonatkozásában. Ha ezt megtesszük, akkor nemcsak a ‘civil gazdaság’, hanem a relacionális-szubszidiárius kormányzás is nyomban szükségessé válik, olyan fogalmakat és valóságokat involválva, mint a testvériség, vagy a politikai barátság. Ha viszont ez nem történik meg, akkor a jó kormányzás fogalma vagy üres elvgyűjteménnyé válik a közjó fogalma híján, vagy egyenesen el is tűnik mellőle a ‘jó’ kitétel, hiszen az ügyis értelem (logosz) nélkülivé vált posztmodern korunkban, s lesz belőle immáron csak jelző nélküli ‘governance-kormányzás’. Személyes meggyőződéseim szerint a valóban jó kormányzás csakis a ‘jó’ közjóként értett fogalmán keresztül való rehabilitálása révén célozható meg, a perszonalizmus bázisán és az előbbiekből is következő szubszidiaritás megvalósításának útján.

Ha nem is osztja a fentieket a konferencia minden előadója – minthogy saját személyes álláspontot fogalmazok itt meg –, én személy szerint sokat köszönhetek mind-egyiküknek, hogy értékes előadásukkal és annak írásos verziójának publikálásával jelentősen gazdagították a jó kormányzás valóban alaposabban kitérgetendő, ha-

zánkban is sok tekintetben még tisztázatlan és reflektálatlan témáját. A konferencia egyik közvetlen gyümölcse éppen az volt, hogy kölcsönösen gazdagodtunk egymás gondolataiból. Az előadások írásos verziói nem egyszer ezen együttgondolkodás, egymásra reflektálás jegyeit is mutatják. Az olvasót pedig jó szívvel invitálok a most következő tanulmányok olvasására, amiből bizonyára számos inspirációt fog nyerni.

Budapest, 2013. június 24.

Frivaldszky János
a konferencia szervezője

